

Szövetségi bírálatok ösztüezésében

A Policy Solutions elemzése a magyar kormány és az európai uniós tagállamok közti diplomáciai konfliktusokról

2013. február

Vezetői összefoglaló

Az Orbán-kormány 2010-es megalakulása óta nyíltan felvállalja a konfliktusokat politikájának alakítása során az Európai Unió egyes intézményeivel, nemzetközi szervezetekkel és a különböző országokkal egyaránt. A kormányváltást követő közel három év számos ilyen nemzetközi konfrontálódást eredményezett, melyek közül a Magyarország és Románia között a székelyzászló használata miatt az elmúlt hetekben kibontakozó diplomáciai összetűzés az elmúlt néhány év egyik meghatározó államközi konfliktusává nőheti ki magát. Az eset apropóján a Policy Solutions megvizsgálta, hogy 2010 májusa óta milyen kormányzati szintű konfliktusok keletkeztek hazánk és az Európai Unió tagállamai között. Kutatásunkban csak és kizárólag azokat az ügyeket vizsgáljuk, melyekről a média is beszámolt, vagyis a sajtónyilvánosságot az elemzésbe való bekerülés alapvető kritériumnak tekintjük.

Elemzésünkéből kiderül, hogy az Orbán-kormány közel három éves tevékenysége során az Európai Unió 26 másik tagállama közül tizenöttel, vagyis a tagállamok többségével, közel kétharmadával került kisebb-nagyobb kormányzati szintű konfliktusba.

A magyar kormány diplomáciai konfliktusai európai uniós országokkal				
Ország	Demokrácia helyzete	Gazdaság	Nemzetpolitika	Egyéb
Ausztria	X	X		X
Belgium	X			
Bulgária	X			
Csehország	X	X	X	
Dánia	X			
Egyesült Királyság	X			
Finnország	X			
Franciaország	X	X		X
Luxemburg	X			
Németország	X	X		
Olaszország				X
Románia			X	
Svédország	X			
Szlovákia			X	
Szlovénia	X			

Forrás: Policy Solutions gyűjtés

A bírálatot megfogalmazó országok között túlnyomó többségben – tízen - vannak a nyugat- illetve észak-európai, régi tagállamok, a kelet-közép-európai országok közül ötten került nézeteltérésbe a magyar kormány. A jószomszédi viszony egyébként sem túl reális képét foszlatja szét, hogy a Magyarországgal határos uniós tagállamok mindegyikével (Ausztria, Románia, Szlovákia és Szlovénia) konfliktusba került hazánk az elmúlt közel három év folyamán. A szomszédos országokon kívül felülreprezentáltak még az északi, skandináv tagországok, akik közül Dánia, Finnország és Svédország egyaránt kritikával élt Magyarország irányába. Hazánk ugyanakkor relatíve konfliktusmentes viszonyt ápol a balti régióval, illetve a déli országokkal, közülük egyedül Olaszország részéről érkezett – visszafogott – kritika a magyar kormány tevékenységével kapcsolatban.

A tanulmány alapján látható, hogy leginkább a magyarországi demokrácia általános helyzete miatt aggódnak az unión belül, ez készítette megszólalásra az Európai Unió tizenkét tagállamának politikusait, illetve diplomatáit. A demokráciával kapcsolatos problémákat megfogalmazó tagállamok között felülreprezentáltak a régi, nyugat-, illetve észak-európai tagállamok, a régiónkba tartozó országok közül csupán Bulgária, Csehország és Szlovénia miniszterelnöke illetve külügyminisztere adott hangot ellenérzéseinek.

Az Orbán-kormány uniós tagállami körökben leginkább bírált lépése a szólásszabadságot csorbító médiatörvény volt, hét tagország kormányzati képviselője szólalt meg ebben az ügyben. A másik ilyen specifikus, nagy port kavarázó ügy az Alaptörvény elfogadásához, illetve annak egyes rendelkezéseire kapcsolódik, ami hat uniós ország kormányát (Ausztria, Csehország, Finnország, Franciaország, Németország és Szlovénia) készítette bírálat megfogalmazására.

Az Orbán-kormány a demokratikus rendszer átalakítását érintő intézkedéseit bíráló külföldi kritikákat legtöbbször arra hivatkozva igyekezett figyelmen kívül hagyni, hogy azt állította, a bírálók valójában a gazdasági érdekeik vélt vagy valós féltése miatt kritizálják Magyarországot. Vagyis a demokrácia gyengítésének vádjá mögött valójában jól meghatározott gazdasági érdekek állnak. A kormány ezt a fajta érvét cáfolja ez a kutatás. Látható ugyanis, hogy azon uniós tagállamok közül, akikkel valamilyen nézeteltérés, kritika, vagy konfliktus jelent meg a 2010 májusát követő csaknem három év során, mindössze négy ország fogalmazott meg gazdasági témájú kritikát is, miközben a demokráciával kapcsolatos aggodalmainak jóval több uniós ország hangot adott, köztük olyanok is, melyek nem rendelkeznek jelentős magyarországi érdekeltséggel.

Kadlót Tibor

A Policy Solutions elemzője

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló	1
1. Bevezetés.....	5
2. A Magyar Kormány diplomáciai vitái az Európai Unió egyes tagállamaival	6
2.1. Ausztria.....	6
2.2. Belgium	7
2.3. Bulgária	7
2.4. Csehország	8
2.5. Dánia.....	8
2.6. Egyesült Királyság	9
2.7. Finnország.....	9
2.8. Franciaország.....	10
2.9. Luxemburg.....	11
2.10. Németország.....	12
2.11. Olaszország.....	14
2.12. Románia	14
2.13. Svédország	16
2.14. Szlovákia.....	17
2.15. Szlovénia.....	18
3. A diplomáciai konfliktusok típusai.....	19

1. Bevezetés

Az Orbán-kormány 2010-es megalakulása óta nyíltan felvállalja a konfliktusokat politikájának alakítása során az Európai Unió egyes intézményeivel, nemzetközi szervezetekkel és a különböző országokkal egyaránt. A kormányváltást követő közel három év számos ilyen nemzetközi konfrontálódást eredményezett, melyek közül a Magyarország és Románia között a székelyzászló használata miatt az elmúlt hetekben kibontakozó diplomáciai összetűzés az elmúlt néhány év egyik meghatározó államközi konfliktusává nőheti ki magát.

Az eset apropóján a Policy Solutions megvizsgálta, hogy a második Orbán-kormány hivatali ideje alatt milyen kormányzati szintű konfliktusok keletkeztek hazánk és az Európai Unió tagállamai között. Elemzésünkben kizárólag az uniós tagállamokkal kialakult nézeteltérésekre, vitákra fókuszáltunk, így jelen írásunkban nem foglalkozunk az Európai Unió egyes intézményeivel, illetve nemzetközi szervezetekkel kapcsolatos összetűzésekkel. Az uniós tagállamokkal kialakult konfliktusokat államközi szinten vizsgáltuk, vagyis azokat az eseteket tekintettük összetűzésnek, melyet az adott állam hivatalos képviselője (kormány- vagy államfő, miniszter, nagykövet, illetve kormányzóvivő) részéről érkeztek. Így nem tekintettük az adott uniós tagállammal való konfrontációnak, ha a sajtó, korábbi vezető politikus vagy ellenzéki politikus, illetve a politikán túli, tágabb értelemben vett közéleti személyiség részéről fogalmazódik meg kritika hazánk irányába.

Kutatásunkban a 2010. május és 2013. február közötti csaknem három éves időszak konfliktusait ismertetjük és elemezzük. Ebben a periódusban is csak és kizárólag azokat az ügyeket vizsgáljuk, melyekről a média is beszámolt, vagyis a sajtónyilvánosságot az elemzésbe való bekerülés alapvető kritériumnak tekintjük. Elemzésünk két fő egységből épül fel. Az első fejezetben országonként, részletesen ismertetjük Magyarország legutóbbi csaknem három évének az egyes uniós tagállamokkal kialakult kormányzati szintű konfliktusait, ezt követően pedig a konfliktusok jellemző típusai mentén elemezzük az Orbán-kormány hivatali idejének kormányközi vitáit.

A konfliktusos diplomáciai helyzetek, megszólalások számát és súlyosságát egyaránt figyelembe véve három alapkategóriát különböztethetünk meg: a nemzetpolitikai témájú ütközéseket, a gazdasági alapú konfliktusokat és a magyar demokrácia általános helyzetével foglalkozó nézeteltéréseket.

2. A Magyar Kormány diplomáciai vitái az Európai Unió egyes tagállamaival

2.1. Ausztria

Nyugati szomszédunkkal kapcsolatban a devizahitelek kötött árfolyamon történő végtörlesztése, a Nemzeti Bank függetlensége, az alaptörvény és a magyar demokrácia helyzete miatt beszélhetünk diplomáciai konfliktusokról az elmúlt két évet illetően. 2011 szeptemberében a devizahitelek megsegítését szolgáló kormányzati intézkedés váltotta ki az első komolyabb kormányzati szintű kritikát Ausztria részéről. A rögzített árfolyamon történő végtörlesztés lehetővé tétele miatt tiltakozó levelet írt Maria Fekter pénzügyminiszter Matolcsy Györgynek, melyben a jobbiztonság és az európai pénzpiac stabilitására is veszélyesnek nevezte a magyar jogszabályt, ami „szembemegy minden elvárással, amit egy beruházó egy működő piacgazdaságban és demokráciában csak megfogalmazhat.”¹ A végtörlesztés az osztrák pénzügyi tárca mellett a külügyminiszter tiltakozását is kiváltotta: Michael Spindelegger egy brüsszeli külügyminiszteri találkozón fejtette ki aggályait,² miszerint a magyar elképzelés sérti azokat az alapokat, amelyekre az EU épül, kiemelve, hogy a magángazdaságban megkötött szerződéseket be kell tartani. Az osztrák diplomácia vezetője egyúttal az Európai Bizottságot is felszólította, hogy forduljon az ügyben az Európai Bírósághoz.

Az osztrák külügyminiszter 2012 januárjában a magyar Alaptörvénnyel kapcsolatban is kifejtette hazája kormányának kritikáit. A diplomáciai vezető a magyar alkotmányozásról kifejtette, hogy az minden ország belügye, de hazánknak be kell tartania az európai jogot, kiemelve, hogy egy nemzeti banknak függetlennek kell lennie. A külügyminiszter a kétharmados hatalomgyakorlás során óvatosságra és az európai normák betartására intette az Orbán-kormányt.³ Néhány nappal később egy osztrák tévéműsorban az osztrák külügyminisztérium államtitkára, Wolfgang Waldner is megerősítette a hazánkkal szembeni aggályokat. Az államtitkár szerint Ausztria osztja más európai országok Magyarországgal szembeni aggodalmait, és támogatja a hazánkkal szemben 2012 elején megindított kötelezettségzegési eljárásokat is.⁴

A készülő magyar földtörvénnyel kapcsolatban, a külföldiek földszerzésének tervezett tiltása miatt a jövőben is számítani lehet osztrák konfliktusra, ezt jelzi az osztrák nagykövetség mezőgazdasági követének 2012. októberi nyilatkozata. Ernst Zimmerl szerint a külföldiek tulajdonszerzése uniós

¹ http://hvg.hu/gazdasag/20110913_ausztria_reakcio_orban_vegtorlesztes

² http://hvg.hu/vilag/20110912_osztrak_bankok

³ http://hvg.hu/itthon/20120104_osztrak_kritika_orban_ellen

⁴ http://hvg.hu/vilag/20120119_ausztria_aggodik

alapjog, ezért azzal számolnak, hogy Magyarország be fogja tartani az EU-s szerződéseket, de ennek elmaradása esetén az Európai Bizottság közbelépését várják.⁵

Legutóbb 2012 decemberében Martonyi János tett látogatást osztrák kollégájánál, akinek a magyar állam kitüntetését is átadta a két ország közötti kapcsolatok elmélyítéséért tett tevékenysége elismeréseként. A találkozón azonban a két ország közötti problémás kérdésként Spindelegger sajtóinformációk szerint szóba hozta a magyar hulladékgyártási törvény is, amely alapján osztrák cégeket sajtóitanak ki.⁶

2.2. Belgium

Belgium részéről két alkalommal fogalmaztak meg jelentősebb kritikát az Orbán-kormányhoz szemben. 2011 májusában az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának Magyarországot felülvizsgáló időszakos ülésén a belga képviselő a médiatörvény megváltoztatását és a sajtószabadság erősítésére irányuló intézkedéseket kérte számon hazánktól, illetve több más országhoz hasonlóan kifejezte aggodalmát a hazai szexuális kisebbségeket érő diszkrimináció miatt.⁷

A magyarországi demokratikus viszonyokban bekövetkező változások miatt 2012 januárjában megszólalt a belga kormányfő is. Elio Di Rupo egy tévéműsorban fogalmazott úgy, hogy „nem szabad félünk a szabadságtól (...) ezt meg is fogom mondani magyar kollégámnak” – jelentette ki, majd hozzátette: „az út, amin Magyarország elindult, tartalmaz problémás elemeket.”⁸

2.3. Bulgária

Bulgáriában is a fékek és egyensúlyok rendszerét korlátozó törvények miatt szólalt fel a magyar kormányhoz szemben Bojko Boriszov akkori miniszterelnök az után, hogy az Európai Bizottság 2012 elején további jogi eljárásokat helyezett kilátásba Magyarországgal szemben.⁹ Boriszov helytelennek és a jobboldalra nézve kompromittálónak nevezte Orbán politikáját, kritikája pedig különösen azért lehet fájó, mert hasonlóan Orbánhoz, ő is konzervatív és nem mellékesen a magyar miniszterelnök egy régebbi nemzetközi szövetségese.

⁵ http://index.hu/belfold/2012/10/16/hivatalosan_nem_fogjak_vedeni_az_osztrak_foldvircsaftot/

⁶ <http://www.168ora.hu/landingpage/orbant-meg-baratja-is-biralta-107170.html>

⁷ http://hvg.hu/vilag/20110511_magyar_felulvizsgalat_genfben

⁸ <http://www.youtube.com/watch?v=VR5Ys4-jipE>

⁹ http://kitekinto.hu/europa/2012/01/13/helyteleniti_magyar_kollegaja_politikajat_a_bolgar_kormanyf/

2.4. Csehország

Csehországgal több különböző ügyben került diplomáciai nézeteltérésbe az Orbán-kormány. A Visegrádi Négyek 2010. júliusi találkozásán Petr Nečas miniszterelnök a Trianon-emléknapról hozott törvény, illetve a kettős állampolgárság terén hozott intézkedések miatt bírálta a magyar adminisztrációt, aki szerint „a magyar kormány egyoldalú lépései nem hogy nem használnak a kétoldalú kapcsolatoknak, hanem az így létrejött feszültség a gazdasági válság leküzdését szolgáló közös törekvésekre is rossz hatással lehet.”¹⁰

Súlyos kritikát fogalmazott meg Karel Schwarzenberg külügyminiszter is a magyar médiatörvényt illetően 2010 decemberében, amikor az európai értékekkel összeegyeztethetetlennek nevezte az új magyar médiaszabályozást, amely a cseh politikus szerint végső soron a média teljes elhallgattatásához vezethet, ezért uniós állásfoglalást javasolt a kérdésben.¹¹

A korábban már említett, 2011. májusi ENSZ Emberi Jogi Tanács felülvizsgálati ülésén Csehország is felszólalt, ahol a romagyilkosságok kapcsán a romák elleni erőszakos cselekmények kivizsgálását és az elkövetők bíróság elé állítását sürgetve.¹²

Legutóbb 2012 februárjában érte cseh kormányzati kritika az Orbán-kormány tevékenységét, amikor Schwarzenberg külügyminiszter a Figyelőnek adott interjúban Magyarország elszigetelődésétől való félelmének adott hangot. A cseh diplomáciai vezető az új alkotmányt, a Nemzeti Bank függetlenségét, valamint a magyar kormányt a bankokhoz és külföldi befektetőkhez való viszonyát említette kritikus pontként, hangsúlyozva, hogy nem szerencsés lépés egyidejűleg frontot nyitni az Egyesült Államokkal és az EU-val szemben.¹³

2.5. Dánia

A dán és a magyar kormány között két jelentősebb diplomáciai nézeteltérést regisztrálhatunk az elmúlt közel három év során. 2012 januárjában az EU-elnökséget átvevő Dánia Európa-ügyi minisztere jelentette ki, hogy a dán elnökség tisztában van a Magyarországgal kapcsolatos tagállami aggodalmakkal a magyar törvényhozás által elfogadott jogszabályok és alkotmány miatt. Nicolai Wammen szerint ezért ezeket a kritikákat megfelelő komolysággal kell kezelni, és figyelmeztette a magyar kormányt, hogy az

¹⁰ http://kitekinto.hu/bem-rakpart/2010/07/20/budapesten_talalkoztak_a_visegradi_negyek/

¹¹ http://hvg.hu/vilag/20101223_biralta_mediatorveny_kulugyminiszter

¹² http://hvg.hu/vilag/20110511_magyar_felulvizsgalat_genfben

¹³ <http://inforadio.hu/hir/belfold/hir-480105>

EU szerződéseit minden tagállamnak, így Magyarországnak is be kell tartania, egyúttal felszólította a magyar kormányt, hogy tegyen eleget az Európai Unió tagállamaként vállalt kötelezettségeinek, és tartsa tiszteletben az európai alapértékeket.¹⁴

2.6. Egyesült Királyság

Az Egyesült Királyság konzervatív kormányával viszonylag konfliktusmentesnek mondható az Orbán-kormány kapcsolata, ugyanakkor a magyar médiatörvény elfogadása a brit külügyet is megszólalásra készítette. A brit külügyminisztérium 2010 decemberében kiadott közleményében fejezte ki álláspontját, amely szerint "A sajtószabadság a szabad társadalom központi eleme. Reméljük, hogy a magyar kormány hamarosan kielégítő módon rendezi az ügyet, és hogy ez nem fogja hátrányosan érinteni a magyar EU-elnökség sikeres lebonyolítását".¹⁵

A Magyarország és az Egyesült Királyság közötti nyílt diplomáciai nézeteltérések alacsony száma azonban nem jelenti azt, hogy a színpalak mögött ne folynának komoly tárgyalások a problémás kérdésekben – mint a médiatörvény, az igazságügyi reform vagy a magyar demokrácia helyzete –, erre utalt Jonathan Knott, a brit kormány budapesti nagykövete egy tavaly októberi interjújában.¹⁶ A diplomata arra hívta fel a figyelmet, hogy a hazánkkal kapcsolatos európai aggodalmakat az Egyesült Királyság is osztja, de a nyílt vita helyett hatékonyabbnak tartják a problémás kérdések nyilvánosság kizárásával, a háttérben történő megtárgyalását.

2.7. Finnország

A finn kormányzat részéről egyetlen alkalommal érte komolyabb bírálat Magyarországot, annak súlyát jelzi azonban a kritika tartalma, illetve hogy maga a külügyminiszter, vagyis a finn diplomácia vezetője szólalt meg. Erkki Tuomioja – sok más európai vezető politikushoz hasonlóan – 2012 januárjában, az Alaptörvény életbelépését követően adott hangot a magyar alkotmány és demokrácia, illetve a kormány európai alapértékekkel szembemenő politizálása miatti aggályainak. A finn kormány képviselője szerint az Orbán-kormány riasztó mértékben alakítja át a politikai egyensúlyt. Tuomioja kijelentette, hogy amennyiben a politikai jelzések nem járnak sikerrel, az Európai Uniónak szankciókat kell alkalmaznia hazánkkal szemben az uniós alapértékek megsértése miatt.¹⁷ A finn külügyér végső

¹⁴ <http://mszp20.hu/hirek/eu/idezetek-jobboldali-politikusoktol-az-orban-kormany-tevekenysegevel-kapcsolatosan>

¹⁵ <http://www.origo.hu/itthon/20101223-nemet-felvetes-esetleg-modositani-kellene-a-magyar-mediatorvenyt.html>

¹⁶ http://index.hu/kulfold/2012/10/24/a_szinfalak_mogott_aggodtunk_magyarorszagert/

¹⁷ <http://www.origo.hu/itthon/20120105-magyarorszag-elleni-unios-fellepest-surget-a-finn-kulugyminiszter.html>

esetben akár az uniós tagság felülvizsgálatát is kilátásba helyezte, szerinte ugyanis a jelenlegi alkotmánnyal hazánk nem kapott volna felvételt az Európai Unióba.

2.8. Franciaország

Az Unió egyik meghatározó tagállama, Franciaország számos bírálatot fogalmazott meg az Orbán-kormány munkáját illetően annak kétéves tevékenysége során. A két ország közötti kormányzati szintű nézeteltérések a demokrácia és az európai alapelvek betartása, illetve a francia gazdasági érdekek magyarországi érvényesítése körül alakultak ki, így a politikai mellett gazdasági jellegű konfliktusokról is beszélhetünk a két uniós tagállam közötti kapcsolatrendszerben. Az első francia bírálat a magyar médiatörvényt illetően érte hazánkat 2011 januárjában. Francois Baroin, a francia kormány szóvivője egy rádiónyilatkozatban jelentette ki, hogy hazája is csatlakozik azon tagállamokhoz, melyek az új magyar médiaszabályozás módosítását kérik az Orbán-kormánytól, mivel a törvény „nem összeegyeztethető annak a sajtószabadság-eszmének az alkalmazásával, amelyet az európai szerződések mindegyike érvényesnek tekint”.¹⁸

Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának Magyarországgal foglalkozó felülvizsgálati ülésén Franciaország is több emberi jogi kérdésben intézett kritikát hazánkhoz 2011 májusában. A francia küldött amellet, hogy üdvözölte a romák védelme érdekében lépéseket tett a magyar kormány, ugyanakkor aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a romák a közelmúltban is szélsőjobboldali csoportok célpontjai voltak. Emellett bírálták francia részről, hogy az Alaptörvény nem tiltja egyértelműen a halálbüntetést, illetve hogy nem védi megfelelően a szexuális kisebbségeket.¹⁹

2012 januárjában már Alain Juppé francia külügyminiszter is élesen kritizálta hazánkat az új alkotmány, valamint a demokratikus és európai alapértékek érvényesítése miatt. A francia diplomácia vezetője szerint az Európai Bizottság feladata annak ellenőrzése, hogy az új alkotmány szövege tiszteletben tartja-e „az Európai Unió országainak közös értékeit, vagyis a jogállamiságot, valamint a demokratikus alapértékeket”,²⁰ egyúttal fel is szólította a Bizottságot, hogy tegyen lépéseket annak érdekében, hogy Magyarország tiszteletben tartsa ezeket az értékeket.

A demokrácia helyzete mellett a francia gazdasági érdekek sérelme miatt is diplomáciai konfliktus alakult ki a két ország között 2011 végén. Nicolas Sarkozy elnök személyesen írt levelet a magyar miniszterelnöknek a francia cégek magyarországi helyzetével kapcsolatban. A francia államfő a közműszolgáltatások koncesszióját – a budapesti vízszolgáltatás és az energiaszektor – illetően,

¹⁸ <http://nol.hu/kulfold/a-francia-kormany-a-magyar-mediatorveny-modositast-keri>

¹⁹ <http://hvg.hu/vilag/20110511-magyar-felulvizsgalat-genfben>

²⁰ <http://www.168ora.hu/globusz/a-franciak-ellenorzes-ala-vetetnek-magyarorszagot-88626.html>

valamint az étkezési jegyek kibocsátásának államosítása által érintett francia cégek helyzete miatt fejezte ki aggodalmát. Sarkozy levelében hangsúlyozza, olyan területekről van szó, ahol egyedül a magyar miniszterelnök „képes kielégítő, a belső piacra vonatkozó szabályoknak megfelelő megoldást találni, s ezek a szabályok a mi közös javaink az Európai Unió keretében.”²¹ Az étkezési utalványok kérdését nem sikerült rendezni, 2012 áprilisában Trócsányi László párizsi magyar nagykövetet is bekérte a francia külügyminisztérium, hogy ismételten aggodalmuknak adjanak hangot a magyar hatóságok által a francia befektetőket hátrányosan érintő piaci feltételek jogszabályi kialakítása miatt.²²

2.9. Luxemburg

Az EU-tagállamok közül Luxemburg az elsők között volt, melyek kormányzati szintű kritikát gyakoroltak meg hazánkkal szemben. Jean Asselborn külügyminiszter 2010 decemberében a médiatörvény elfogadása kapcsán fogalmazta meg aggályait. A politikus nyilatkozatában a sajtószabadságra és a demokráciára veszélyesnek nevezte az új magyar médiaszabályozást, Orbán Viktor rendszerét pedig Alexandr Lukasenko fehérorosz elnökéhez hasonló diktatúrának nevezte. A luxemburgi miniszterelnök-helyettesi posztot is betöltő Asselborn szerint a médiatörvény tervezete „egyértelműen sérti az Európai Unió szerződéseinek szellemét és betűjét. Felveti a kérdést, hogy egy ilyen ország méltó-e az EU vezetésére”.²³

A médiatörvény elleni kormányzati szintű, határozott negatív irányú állásfoglalás komoly diplomáciai konfliktust jelez, aminek az Orbán-kormány is tudatában volt, hivatalos reakciójában éppen ezért próbálhatta a kínos helyzetet a politikus pártállásával – az ottani baloldali, szocialista munkáspárt tagja –, valamint annak hangsúlyozásával magyarázni, hogy Asselborn nem a luxemburgi kormány hivatalos álláspontját, hanem csupán saját magánvéleményét közvetítette. Ezt egyébként a hvg.hu-nak adott interjújában a politikus határozottan visszautasította, mondván „külügyminiszterként, miniszterelnök-helyettesként a luxemburgi kormány nevében beszélek. Biztosíthatom önt: az emberi jogok és a demokratikus jogok védelme kapcsán a miniszterelnöknek nincs az enyémtől eltérő véleménye...”²⁴

Bő egy év elteltével a Spiegelnek adott interjúban²⁵ ismételten határozott kritikát fogalmazott meg Asselborn a magyarországi demokratikus viszonyokban bekövetkezett változások miatt. Ez alkalommal

²¹ <http://www.origo.hu/itthon/20120109-nicolas-sarkozy-levele-orbannak.html>

²² http://index.hu/kulfold/2012/04/06/bekerettek_a_parizi_nagykövetet_az_etkezesi_utalványok_miatt/

²³ http://index.hu/kultur/media/2010/12/22/diktatornak_nevezte_orban_a_luxemburgi_kulugyminiszter/

²⁴ http://hvg.hu/velemeny/20101227_asselborn_media_eu

²⁵ http://galamus.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=114242:der-spiegel-luxemburgi-kueluegyminiszter-orban-reg-elvesztette-a-jogot-hogy-europaikent-leljen-fel-es-szavazzon&catid=79:kiemelt-hirek&Itemid=115

nem csupán a médiatörvény, hanem a magyar miniszterelnök Európa-ellenes politikájával, a hatalmi ágak megosztásával, a bírói függetlenséggel kapcsolatban is igen lesújtó bírálatának adott hangot.

2.10. Németország

Több uniós tagállamhoz hasonlóan 2010-ben Németország többször is hangot adott a magyar médiatörvénnyel szembeni fenntartásainak. Werner Hoyer akkori államminiszter több alkalommal is kritizálta a médiatörvényt, ám ezek a kezdeti kritikák visszhang nélkül maradtak a magyar kormány részéről, Orbán Viktor egy interjúban azzal hárította az erre vonatkozó kérdést, hogy Merkel kancellárt „kabátlopási ügybe keverték”, és hogy „nem mondott ő semmit”, ezt követő nyilatkozatában Hoyer kifejezetten hangsúlyozta, hogy a német kormány nevében fogalmaz meg kritikát.²⁶ A médiatörvényre irányuló német aggodalomnak a diplomácia vezetője, Guido Westerwelle külügyminiszter, kancellárhelyettes is hangot adott Martonyi Jánossal történt 2010. decemberi hivatalos találkozója során,²⁷ felvetve kollégájának a jogszabály megváltoztatásának szükségességét.

Alig egy hónappal később egy újabb magas rangú, német kormányzati szereplő bírálta hazánkat: Rainer Brüderle gazdasági miniszter a több német nagyvállalatot is hátrányosan érintő külföldi vállalatokra kirótt ágazati különadók miatt róttá meg a magyar kormányt a Süddeutsche Zeitungban.²⁸

Számos kritikát fogalmaztak meg a német kormány képviselői az Alaptörvénnyel kapcsolatban is. 2011 áprilisában Hoyer államminiszter adott hangot aggodalmának az új alkotmánnyal kapcsolatban,²⁹ májusban az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának ülésén, a Magyarországról folyó vitában tette ezt Németország képviselője a médiatörvény és az Alaptörvény kapcsán,³⁰ júniusban pedig Markus Löning, a német kormány emberi jogi biztosa a Velencei Bizottság Alaptörvénnyel kapcsolatos kritikáinak figyelmen kívül hagyása miatt bírálta az Orbán-kormányt, szégyennek nevezve a magyar adminisztráció elutasító attitűdjét.³¹

Fél évvel később, 2012 januárjában Löning a Népszabadságnak adott interjújában már a magyar demokrácia iránti általános aggodalmát fejezte ki. Úgy fogalmazott, hogy nem csak az egyes jogszabályokkal, hanem a törvények összességével, a változások irányával is gond van, konkrét példaként említve a hatalmi ágak szétválasztásának problémáját, a bírák függetlenségét, a

²⁶ http://atv.hu/belfold/20101230_orban_elhibazott_nyilatkozta_merkelt_nem_keverték_kabatlopasba

²⁷ <http://www.origo.hu/itthon/20101223-nemet-felvetes-esetleg-modositani-kellene-a-magyar-mediatorvenyt.html>

²⁸ http://nol.hu/gazdasag/nemet_kritika_a_valszagadokra

²⁹ http://hvg.hu/itthon/20110419_alkotmany_kulugyminiszterium_nem_ert

³⁰ http://hvg.hu/vilag/20110511_magyar_felulvizsgalat_genfben

³¹ <http://www.origo.hu/itthon/20110622-alkotmany-mediatorveny-interju-markus-loning-nemet-emberi-jogi-biztossal.html>

médiaszabályozást és a kormánypártot hatalomba bebetonozó személyi döntéseket, ezért immár Berlin is úgy látja, hogy növelni kell a hazánkra nehezedő nyomást.³²

Tavaly márciusban a HVG birtokába került a német kormánynak egy Magyarországgal kapcsolatos parlamenti interpellációra adott válasza, amiből az derül ki, hogy a konzervatív német kormány is aggodalommal figyeli számos ügyben a magyar törvényhozási fejleményeket.³³ A kormányzati dokumentum szerint kritikusan szemlélik az Alkotmánybíróság hatáskörének szűkítését, az ágazati különadókat, az igazságszolgáltatási reformot, a médiatörvényt, egyúttal kifejezi, Németország támogat minden olyan vizsgálatot, amely a magyar kormány lépéseit monitorozza.

2012 júniusában újabb, hazánkat érintő hivatalos kritika érkezett a német kormány részéről, amikor Cornelia Pieper külügyi államminiszter a berlini magyar nagykövet kitüntetésekor arra biztatta a magyar kormányt, „tekintse az Európai Bizottságot annak, ami: partnernek, a tagállamok érdekei közötti becsületes közvetítőnek – de mindenekelőtt azon szerződések őrének, amelyek megtartása az Unió tagállamai számára kötelező.”³⁴

Orbán Viktor tavaly októberi németországi látogatása kapcsán is érkezett burkolt kritika a német kormány részéről Magyarország felé. Még a magyar kormányfő Merkel kancellárral való találkozája előtt hívta fel a német kormányzóvivő Orbán figyelmét demokratikus kötelezettségeire, mondván „Akinek kétharmados többsége van, mindig tudnia kell, hogy a kétharmados többséggel nagy demokratikus felelősség is együtt jár azokkal szemben, akik kisebbségben vannak.”³⁵ Bár a kancellárasszony a nyilvánosság előtt végül nem kritizálta Orbánt, a budapesti német nagykövetség gazdasági referense a találkozó után a HVG-nek adott interjúban kijelentette, hogy a jogbiztonság és a gazdaságpolitika kiszámíthatósága terén súlyos problémát érzékelnek, és a szövetségi kormány szerint nehéz lesz ezt a hazánkkal szembeni bizalmat helyreállítani.³⁶

Legutóbb 2012 decemberében kapott az Orbán-kormány magas kormányzati szintről érkező kritikát Németországtól. Sabine Leutheusser-Schnarrenberger igazságügyi miniszter egy hazánkkal foglalkozó emberi jogi rendezvényen tartott előadást,³⁷ melyben hangsúlyozta, hogy a Velencei Bizottság ajánlásait minden, az alkotmányosság és a jogállamiság fokozottabb betartására törekedő államnak be kell tartania. A hazánknak szánt általános kritika mellett több konkrét magyar ügyet illetően is éles kritikát

³² http://nol.hu/archivum/20120120-berlin_is_egyre_turelmetlenebb

³³ http://hvg.hu/itthon/20120309_menet_kormany_orban

³⁴ <http://www.168ora.hu/buxa/nemetorszag-berlin-cornelia-pieper-czukur-jozsef-martonyi-janos-guido-westerwelle-98624.html>

³⁵ http://index.hu/belfold/2012/10/10/figyelmeztetessel_varjak_orbant_berlinben/

³⁶ http://hvg.hu/gazdasag/20121019_Ne_tegye_Orban_az_osszes_tojast_egy_kosar

³⁷ http://atv.hu/cikk/20121212_kemenyen_beszolt_orbaneknak_a_nemet_igazsagugyi_miniszter

fogalmazott meg a német kormány tagja. Figyelmeztetett arra, hogy egy demokráciában még egy kétharmados többség sem uralkodhat a kisebbség felett. Az Alkotmánybíróság hatáskörének szűkítése kapcsán megjegyezte, a hatalmi ágak elvével ellenkezik, ha az alkotmány felett örökös testület „döntéseit kétharmados parlamenti többséggel hatályon kívül helyezik”. A német igazságügyi tárca vezetője bírálta a Fidesz-KDNP által elfogadott új médiatörvényt és a választójogi törvényt is, mindkét intézkedést a demokráciát gyengítő, illetve annak alapelveit megkérdőjelező lépésnek nevezte.

A fenti ügyekből látható, hogy az Európai Unió legerősebb állama kiemelt figyelemmel szemléli a magyar kormány munkáját, különös tekintettel a demokratikus rendszerben bekövetkező kormányzati beavatkozásokra. Az EU-tagok közül Németország fogalmazta meg az egyik legtöbb hivatalos kritikát hazánkkal szemben az elmúlt két évben, jellemzően az Orbán-kormány demokratikus intézményrendszerét és értékeit saját képére átformáló lépéseivel kapcsolatban, de a két ország között meglévő szoros gazdasági kapcsolatok miatt a külföldi vállalatokra kivetett ágazati különadók kapcsán is felemelte a szavát. A német kritikák súlyát nemcsak a bírálatok száma jelzi, hanem az is, hogy azok rendszeresen és egyre határozottabb formában, egyre általánosabban, több törvényhozási területre vonatkozóan jelennek meg, és azok jellemzően magas rangú kormányzati szereplőktől hangzanak el.

2.11. Olaszország

Olaszország részéről egy alkalommal érkezett jelentősebb kritika Magyarország felé, 2011 májusában, az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának időszakos felülvizsgálati ülésén. Az Olaszországot képviselő delegált a magyarországi magán-nyugdíjpénztári alapok felszámolása, illetve a dolgozók megszerzett jogainak védelmére vonatkozóan fejezte ki aggodalmát a kormány intézkedéseit illetően.

2.12. Románia

A hagyományosan konfliktusokkal tarkított román-magyar viszony a második Orbán-kormány idején is számos diplomáciai feszültséget generált. 2011 nyarán Orbán Viktor tusnádfürdői kijelentése váltott ki heves reakciókat vezető román politikusokból, amikor a magyar kormányfő kijelentette, hogy a magyar kormány még nem érzi elérkezettnek a pillanatot, hogy véleményt nyilvánítson a romániai régiók kialakításáról. Erre reagálva Traian Basescu államfő elmondta, soha nem fog eljönni az idő, amikor hazánk beleszólhat a román közigazgatási rendszer reformjába, és nemkívánatosnak nevezte Orbán kijelentését. Ugyanezen kijelentésre reagálva Teodor Baconschi akkori külügyminiszter leszögezte, „senki nem engedi meg magának, hogy felelőtlenül feszültséget keltsen az etnikumközi vagy

a kétoldalú kapcsolatokban”.³⁸ Egy évvel később újabb konfliktus alakult ki a két ország között az új román kormány magyar kisebbséget érintő intézkedései miatt. Orbán Viktor ugyanis kijelentette, aggódik a román választási rendszer – kisebbségre nézve hátrányos – többségi elvűvé való átalakítása, illetve a kisebbségi törvény kulturális autonómiára vonatkozó fejezetének kihagyása miatt.³⁹ Még ugyanebben a hónapban, 2012 májusában újabb nézeteltérés támadt a két ország között, ezúttal a Magyar Országgyűlés szervezte Nyíró-újrateremtés kapcsán. Victor Ponta román miniszterelnök nyilatkozatban tiltakozott a tervezett újrateremtés ellen, románellenes provokációnak nevezve az eseményt.⁴⁰

Szintén komoly tiltakozást váltott ki Kövér László Magyar Polgári Pártot támogató erdélyi kampánykörútja. A román miniszterelnök nem szívesen látott vendégnek nevezte a magyar házelnököt, aki látogatásával „radikalizálni kívánja a romániai magyar közösséget a román állam intézményei ellen”, és akinek véleménye szerint semmi keresnivalója egy uniós tagállamban választási kampány idején. A látogatást a román külügyminiszter is elítélte, aki szerint Kövér „kibékíthetetlen ellentéteket hint el az állampolgárok és az országok között”.⁴¹ A magyar házelnök válaszában azzal védekezett, hogy elsősorban magánemberként, és nem közjogi méltóságként, az MPP tiszteletbeli elnökeként vett részt a látogatáson. Újabb konfliktus zajlott le hazánk és keleti szomszédunk között tavaly júliusban, amikor Orbán Viktor Tusnádfürdőn elmondott beszédében az államfőről szóló népszavazás előtt – Basescut támogató – otthonmaradásra bízta a romániai magyarokat. Ponta miniszterelnök ezzel kapcsolatban adott hangot felháborodásának, ezzel ugyanis szerinte a magyar miniszterelnök beavatkozott a román belpolitikába.⁴²

A legfrissebb, és egyben legsúlyosabb diplomáciai összetűzés idén februárban bontakozott ki a két ország között az erdélyi autonómia és a székelyzászló használata kapcsán. A bukaresti magyar nagykövet erdélyi autonómiatörekvések támogatására tett kijelentésére válaszul Victor Ponta kormányfő kilátásba helyezte a magyar diplomata kiutasítását az országból, „ha nem tér vissza a mandátuma keretei közé”.⁴³ Ponta emellett Románia belügyének nevezte a kisebbségi jogok tiszteletben tartását, amibe „nincs, amiért beleszóljon a magyar miniszterelnök, és nem is kíváncsi a véleményére ebben a témában”.⁴⁴ A román miniszterelnök szavaira reagálva Németh Zsolt külügyi államtitkár hangsúlyozta, hogy a nagykövet székely autonómiával kapcsolatban tett kijelentései azonosak a magyar kormány álláspontjával, vagyis a székely jelképek használata természetes joguk az

³⁸ <http://www.jogiforum.hu/hirek/25871>

³⁹ <http://www.origo.hu/itthon/20120511-roman-ellensegeskedesre-figyelmeztetett-orban.html>

⁴⁰ http://index.hu/kulfold/2012/05/27/ponta_szerint_romanellenes_nyiro_ujratermetese/

⁴¹ http://atv.hu/cikk/20120607_ponta_kover_latogatasa_egy_strategia_resze_radikalizalnak_a_magyarokat?source=hirkereso

⁴² http://index.hu/kulfold/hirek/2012/07/29/ponta_orban_beavatkozott_a_roman_belpolitikaba/

⁴³ http://nol.hu/kulfold/zaszlobotrany_a_magyar_nagykövet_kiutasitasa_is_felmerult

⁴⁴ <http://www.168ora.hu/globusz/ponta-nem-vagyok-kivancsi-orban-velemenyere-110110.html>

erdélyi magyaroknak, és Magyarország szolidáris velük, amennyiben ezen jogukat nem tudják gyakorolni, egyúttal jelezte, a román félhez hasonlóan hazánk is diplomáciai lépéseket tervez az ügyben.⁴⁵ A kibontakozó konfliktusról Brüsszelben informálisan tárgyalt Orbán Viktor Traian Basescu román államfővel is, aki szerint abban egyeztek meg a magyar miniszterelnökkel, hogy főleg a két ország közötti ügyet főleg nacionalista hangulatkeltésre használni.⁴⁶

Az ügy komolyságát jelzi, hogy Martonyi János - miután a román külügyminisztérium újabb közleményt adott ki, melyben provokációnak nevezte a székelyzászlók magyarországi intézményekre, köztük a Parlament épületére történő kitűzését⁴⁷ – miniszteri találkozóra tett javaslatot Titus Corlatean román külügyminiszternek küldött levelében.⁴⁸ A román külügyér idő közben tett nyilatkozata szerint a magyar kormánypártot terheli a felelősség a kialakult konfliktusban, Corlatean álláspontja szerint a Fidesz az erdélyi magyarok szavazatainak megszerzése érdekében provokál a székelyzászló-üggyel.⁴⁹ Az ügyben tett legutóbbi megszólalásában hasonlóan fogalmazott a román kormányfő is, aki a Fideszt és Orbán Viktort tette felelőssé a két ország között kialakult helyzetért. Ponta azt állította, nincs konfliktus sem a román hatóságok és a romániai magyar kisebbség, sem Magyarország és Románia között. A politikus szerint „a jelenlegi magyar kormánypárt, a Fidesz politikai, kampányérdekei állnak a háttérben”, egyúttal igen súlyos szavakkal Románia ellenségének nevezte a Fideszt.⁵⁰

Összegzésként elmondható, hogy az Orbán-kormány Romániával fennálló konfliktusai alapvetően különböznek az Unió legtöbb országával kialakult diplomáciai nézeteltéréstől. Míg az országok túlnyomó többsége a demokratikus intézményrendszer átalakítása, valamint az európai értékek kapcsán emelte fel szavát hazánkkal szemben, addig Románia alapvetően az ország belügyeibe való beavatkozás miatt neheztel hazánkra, aminek kiváltó oka, hogy az Orbán-kormány nemzetpolitikája érvényesítésekor nem veszi figyelembe Románia érzékenységét a nemzetállami önrendelkezését érintő kérdésekben. Sajátosak még ezek a konfliktusok abból a szempontból is, hogy kivétel nélkül a legmagasabb – államfői, miniszterelnöki, külügyminiszteri – szintű kormányzati diplomáciai szinten zajlanak, ami arra utal, hogy igen komoly ütközésekről, konfliktusokról beszélhetünk.

2.13. Svédország

⁴⁵ <http://mno.hu/hatarontul/szekelyzaszlo-ugy-magyarorszag-diplomaciai-lepeseket-tesz-1136979>

⁴⁶ http://nol.hu/kulfold/szekelyzaszlo-botrany_orban_onmerseketre_intett

⁴⁷ http://atv.hu/cikk/20130215_bukarest_provokacio_a_szekely_zaszlo_kituzese

⁴⁸ http://hvg.hu/vilag/20130215_Martonyi_szemelyesen_rendezi_a_szekelyz

⁴⁹ http://nol.hu/kulfold/romania_szerint_a_fidesz_provokal

⁵⁰ http://kitekinto.hu/karpat-medence/2013/02/18/ponta_a_fidesz_romania_ellensege/

Brigitta Ohlsson svéd uniós ügyekért felelős miniszter tavaly januári magyarországi látogatásakor fogalmazott meg burkolt kritikát a médiatörvényt illetően. A miniszter elmondta, feltételezi, hogy a kormány átvizsgálja a törvényt és minden tekintetben megvédi a sajtószabadságot. Ohlsson azt is hangsúlyozta, hogy a sajtószabadságot nem szabad szűkíteni, azt meg kell védeni, meg kell őrizni.⁵¹

2.14. Szlovákia

Romániához hasonlóan északi szomszédunkkal is már-már hagyományosnak mondható a diplomáciai konfliktusokkal terhelt viszony, s nem volt ez másként az Orbán-kormány elmúlt két évében sem. A nézeteltérések alapvető forrása itt – csakúgy, mint Romániában – nem elsősorban a magyar demokrácia minőségében bekövetkező negatív irányú változások, hanem a határon túli magyar kisebbség érdekeit érvényesíteni kívánó magyar nemzetpolitika végrehajtása mentén kialakuló államközi konfliktusok.

Mindezek tükrében nem meglepő, hogy már 2010 augusztusában vita alakult ki a két ország között a magyar állampolgárság felvételét megkönnyítő kettős állampolgársági törvény magyarországi elfogadása miatt: a szlovák belügyminiszter szokatlannak és nem európai megoldásnak nevezte a magyar jogszabályt.⁵² Két hónappal később már a Németh Zsolt külügyi államtitkár fogalmazott meg hasonló hangvételű, negatív kritikát a szlovák nyelvtörvényről a jogszabályt vizsgáló Velencei Bizottság jelentésének nyilvánosságra hozatala kapcsán.⁵³ 2011 áprilisában a készülő magyar Alaptörvény határon túli magyarokra vonatkozó részét illetve kritikával közleményében a szlovák külügyminisztérium, Magyarországot nemzetközi kötelezettségvállalására és a szlovák szuverenitás tiszteletben tartására figyelmeztetve.⁵⁴

2011 júniusában Iveta Radicová miniszterelnök heves tiltakozását váltotta ki Kövér László nyilatkozata, aki szerint a magyar nemzet nem mondhat le egyetlen részéről sem, így a szlovákiai magyarokról sem, valamint hogy a bős-nagymarosi erőmű építése által a szlovák fél megváltoztatta a szlovák-magyar határt, és ezt a helyzetet hazánk akár katonai úton is rendezhette volna. A szlovák kormányfő inzultálásnak nevezte az elhangzottakat, és Orbán Viktorral folytatott megbeszélésén arra kérte a magyar kormányfőt, „hogy ez a viselkedés soha többé ne ismétlődjön meg, mert ez komoly akadálya a jószomszédi kapcsolatoknak”.⁵⁵

⁵¹ http://hvg.hu/itthon/20110113_sajtoszabadsag_szukites_sved_miniszter

⁵² http://hvg.hu/vilag/20100803_szlovak_belugyminiszter_magyar_allampolga

⁵³ http://hvg.hu/vilag/20101026_szlovakia_nemeth_zsolt

⁵⁴ <http://www.origo.hu/nagyvilag/20110411-szlovakia-a-keszulo-alkotmany-t-kritizalta.html>

⁵⁵ http://hvg.hu/vilag/20110616_orban_kover_radicova

2011 júniusában diplomáciai jegyzéket küldött Pozsony Martonyi János külügyminiszternek, melyben a kettős állampolgársági törvényről való tárgyalási szándék mellett a szlovákiai magyaroknak szánt oktatási és kulturális támogatás folyósításának módjával kapcsolatban fogalmazott meg kritikát.⁵⁶ Novemberben a magyar fél is hivatalos diplomáciai lépést tett a szlovák állampolgársági törvény miatt. A magyar külügy bekérte a szlovák nagykövetet amiatt, mert Szlovákiában egy révkomáromi vállalkozó elveszítette a szlovák állampolgárságát, miután felvette a magyart.⁵⁷ A szlovák és a magyar kettős állampolgársági törvények rendezése körül kialakult vitában a szlovák államfő is megszólalt 2012 januárjában. Iván Gasparovic szerint a vitát úgy kellene rendezni, hogy először a magyar fél megszünteti a saját törvényét, majd ezt teszi Szlovákia is.⁵⁸ Tavaly áprilisban újra kiéleződött a vita a kérdésben, miután Semjén Zsolt kijelentette, hazánk minden lehetséges nemzetközi fórumot felkeres, ha Szlovákia úgy módosítja állampolgársági törvényét, hogy annak kedvezőtlen rendelkezései Magyarországgal szemben továbbra is érvényben maradnak. Robert Fico válaszában kijelentette, „nem tartja a szlovák-magyar kapcsolatok jó kezdetének” Semjén szavait.⁵⁹

A Szlovákiával kialakult konfliktusok tehát a romániaihoz hasonlóan elsősorban nem a demokrácia, hanem a határon túli magyar kisebbség érdekében meghozott magyar intézkedések mentén alakulnak ki, és itt is jellemző, hogy a legmagasabb diplomáciai és közjogi szinten folyik a vita a felek között. Az állampolgársági törvény körül kialakult diplomáciai konfliktus pedig a második Orbán-kormány egyik legintenzívebb államközi vitájának bizonyult.

2.15. Szlovénia

Sajátos diplomáciai közzjáték alakult ki 2011 júniusában hazánk és Szlovénia között, amikor kiszivárgott Borut Pahor akkori szlovén miniszterelnöknek egy korábbi sajtóbeszélgetésen tett nyilatkozata. A miniszterelnök a magyar Alaptörvény és több meghozott magyar törvényt illető kritika mellett kijelentette, hogy a magyar EU-elnökség végét követően „politikailag azonnal és teljes mértékben” elszigetelik Magyarországot. A kijelentéseket a Külügyminisztérium közleményben utasította vissza,⁶⁰ egyúttal a szlovén nagykövettel személyesen is közöltek, hogy hivatalos választ várnak a szlovén féltől. Az ügy végül a szlovén miniszterelnök bocsánatkérésével végződött, aki egy brüsszeli Európai Tanács-ülésen személyesen kért elnézést Orbán Viktortól kijelentései miatt.⁶¹

⁵⁶ http://hvg.hu/vilag/20110602_magyar_szlovak_diplomacia

⁵⁷ <http://www.origo.hu/itthon/20111122-a-kulugyminiszterium-bekereti-a-szlovak-nagykovetet-boldoghy-oliver-ugyeben.html>

⁵⁸ http://hvg.hu/itthon/20120103_gasparovic_allampolgarsagi_tv

⁵⁹ http://hvg.hu/itthon/20120418_fico_semjen

⁶⁰ <http://www.origo.hu/itthon/20110620-a-szloven-kormanyfo-magyarorszagot-es-orban-viktor-biralo-szavaiert-tiltakozik.html>

⁶¹ <http://index.hu/kulfold/2011/06/30/a-szloven-miniszterelnok-bocsanatot-kert-orbantol/>

3. A diplomáciai konfliktusok típusai

A második Orbán-kormány közel három éves tevékenysége során az Európai Unió 26 másik tagállama közül tizenötrel, vagyis a tagállamok többségével, közel kétharmadával került kisebb-nagyobb kormányzati szintű konfliktusba. A bírálatot megfogalmazó országok között túlnyomó többségben – tízen - vannak a nyugat- illetve észak-európai, régi tagállamok, a kelet-közép-európai országok közül pedig ötrel került nézeteltérésbe a magyar kormány 2010 májusát követően.

A jószomszédi viszony egyébként sem túl reális képét foszlatja szét, hogy a Magyarországgal határos uniós tagállamok mindegyikével (Ausztria, Románia, Szlovákia és Szlovénia) konfliktusba került hazánk az elmúlt közel három év folyamán. A szomszédos országokon kívül felülreprezentáltak még az északi, skandináv tagországok, akik közül Dánia, Finnország és Svédország egyaránt – jellemzően a demokratikus rendszert érintő – kritikával élt Magyarország irányába. Hazánk ugyanakkor relatíve konfliktusmentes viszonyt ápol a balti régióval, illetve a déli országokkal, közülük egyedül Olaszország részéről érkezett – visszafogott – kritika a magyar kormány tevékenységével kapcsolatban.

Az egyes uniós tagállamokkal folytatott konfliktusok típusait az I. számú táblázat mutatja be.

I. táblázat.

A magyar kormány diplomáciai konfliktusai európai uniós országokkal				
Ország	Demokrácia helyzete	Gazdaság	Nemzetpolitika	Egyéb
Ausztria	X	X		X
Belgium	X			
Bulgária	X			
Csehország	X	X	X	
Dánia	X			
Egyesült Királyság	X			
Finnország	X			
Franciaország	X	X		X
Luxemburg	X			
Németország	X	X		
Olaszország				X
Románia			X	
Svédország	X			
Szlovákia			X	
Szlovénia	X			

Forrás: Policy Solutions gyűjtés

A konfliktusos diplomáciai helyzetek, megszólalások számát és súlyosságát egyaránt figyelembe véve három alapkategóriát különböztethetünk meg: a nemzetpolitikai témájú ütközéseket, a gazdasági alapú konfliktusokat és a magyar demokrácia általános helyzetével foglalkozó nézeteltéréseket. Ez utóbbihoz kapcsolódóan két konkrét, specifikus ügyet, az alaptörvénnyel és a médiatörvénnyel kapcsolatos kormányzati szintű kritikákat is érdemes külön kezelni, mivel számos EU-s tagállam kifejezetten ebben a témában bírálta hazánkat.

A táblázatból látható, hogy leginkább a magyarországi demokrácia általános helyzete miatt aggódnak az unión belül, ez készítette megszólalásra az Európai Unió tizenkét tagállamának politikusait, illetve diplomatáit. A demokráciával kapcsolatos problémákat megfogalmazó tagállamok között felülreprezentáltak a régi, nyugat-, illetve észak-európai tagállamok, a régiókba tartozó országok közül csupán Bulgária, Csehország és Szlovénia miniszterelnöke illetve külügyminisztere adott hangot ellenérzéseinek. Ez alapján elmondható, hogy a demokrácia kérdése jobban aggasztja a nyugati, mint a keleti tagállamokat, ami az előbbieknél hosszabb időszakokra visszanyúló demokratikus hagyományait tekintve talán nem is meglepő.

A második Orbán-kormány uniós tagállami körökben leginkább bírált lépése a szólásszabadságot csorbító médiatörvény volt, hét tagország kormányzati képviselője szólalt meg ebben az ügyben. A másik ilyen specifikus, nagy port kavarázó ügy az Alaptörvény elfogadásához, illetve annak egyes rendelkezéseivel kapcsolódik, ami hat uniós ország kormányát (Ausztria, Csehország, Finnország, Franciaország, Németország és Szlovénia) készítette bírálat megfogalmazására.

Az Orbán-kormány a demokratikus rendszer átalakítását érintő intézkedéseit bíráló külföldi kritikákat legtöbbször arra hivatkozva igyekezett figyelmen kívül hagyni, hogy azt állította, a bírálók valójában a gazdasági érdekeik vélt vagy valós féltése miatt kritizálják Magyarországot. Vagyis a demokrácia gyengítésének vádjá mögött valójában jól meghatározott gazdasági érdekek állnak. A kormány ezt a fajta érvét cáfolja ez a kutatás. Látható ugyanis, hogy azon uniós tagállamok közül, akikkel valamilyen nézeteltérés, kritika, vagy konfliktus jelent meg a 2010 májusát követő csaknem három év során, mindössze négy ország fogalmazott meg gazdasági témájú kritikát is, miközben a demokráciával kapcsolatos aggodalmainak jóval több uniós ország hangot adott, köztük olyanok is, melyek nem rendelkeznek jelentős magyarországi érdekeltséggel.

Csehország részéről Schwarzenberg külügyminiszter a jegybank függetlenségének csorbítása, valamint a magyar kormány külföldi befektetőkkel szembeni politikája miatt illetve kritikával hazánkat. Ausztria a magyar devizahitelesek segítő – egyúttal az osztrák bankokat hátrányosan érintő – devizahitelek kötött árfolyamon való rögzítése miatt tiltakozott, Franciaország a Magyarországon is tevékenykedő francia közműszolgáltató és étkezési utalványokat kibocsátó cégeket nehéz helyzetbe hozó államosítási

törekvések miatt tett konkrét diplomáciai lépéseket is. Németország pedig a külföldi vállalatokra kivetett különadók miatt bírálta kormányunkat. Ez alapján tehát az látszik, hogy a Magyarországon komoly gazdasági érdekekkel rendelkező államok nyíltan felvállalják a gazdasági konfliktusokat is, az ezzel párhuzamosan kifejtett demokrácia-kritikájuk ettől függetlenül is megállják a helyüket.

Az unión belüli konfliktusok harmadik jellemző típusát a magyar kormány nemzetpolitikával kapcsolatos lépései és az arra adott külföldi reakciók alkotják. Ezek a lépések a kárpát-medencei magyarságot érintő intézkedések, így ezekben a kérdésekben jellemzően a szomszédos országokkal, a legnagyobb számú magyar kisebbséggel rendelkező Szlovákiával és Romániával került szembe Magyarország. Szlovákiában a magyar és az erre válaszul megalkotott szlovák kettős állampolgársági törvény, valamint a kisebbségi nyelvhasználatot korlátozó szlovák nyelvtörvény váltott ki heves diplomáciai reakciókat a felek között. Romániában pedig a magyar kormány erdélyi magyarságot megszólító intézkedései váltják ki rendszeresen a román kormány ellenérzését, amely a belügyeibe való beavatkozásként értékeli az Orbán-kormány ilyen irányú lépéseit. A szomszédos országokon kívül egyedül Csehország fogalmazott meg kifejezetten a magyar kormány nemzetpolitikájára reflektáló bírálatot a Trianon-émléknapp és a kettős állampolgársági törvény elfogadása kapcsán, amely szerintük a visegrádi országok együttműködését áthatja alá.

A három alaptípusba sorolható diplomáciai konfliktusok lényegében lefedik az ügyek közel 90%-át, mindössze egy-két olyan speciális esetet találunk, ahol valamilyen más jellegű problémáról van szó. Ezek közé az esetek közé tartozik Olaszország részéről a hazai magánnyugdíj-pénztári alapok felszámolása és a munkavállalói jogok védelme miatti aggodalma.

Policy Solutions
Politikai Elemző és Tanácsadó Intézet

Budapest, 1065, Révay utca 10.

(1) 474-8748

info@policysolutions.hu

www.policysolutions.hu

POLICYSOLUTIONS

